

Spis treści

Wstęp	11
I Dydaktyka języka polskiego w świecie – jej tradycje, dotychczasowy rozwój i perspektywy	17
1. Miejsce dydaktyki i metodyki nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego we współczesnej glottodydaktyce polonistycznej	19
2. Historia nauczania polszczyzny jako przykład nauczania języków europejskich	29
2.1. Pięćset lat tradycji nauczania języka polskiego jako obcego	30
2.1.1. Jan Mączyński i jego Lexicon Latino-Polonicum	31
2.1.2. Piotr Satorius-Stojeński i jego pierwsza gramatyka języka polskiego	33
2.1.3. Późniejsi autorzy gramatyk języka polskiego	35
2.2. Zasługi cudzoziemców dla nauczania i propagowania języka i kultury polskiej jako obcych	40
2.3. Rozwój nauczania języka polskiego jako obcego	46
2.3.1. Podział pięćsetletniej historii nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego na okresy według Anny Dąbrowskiej	47
2.3.2. Nauczanie polszczyzny od początków XVI do końca XVIII wieku	48
2.3.3. Nauczanie polszczyzny w latach 1795–1918	51
2.3.4. Nauczanie polszczyzny w latach 1918–1939	52
3. Współczesne problemy nauczania polszczyzny jako języka obcego	55
3.1. Nauczanie polszczyzny w latach 1952–1992	56
3.2. Nauczanie polszczyzny w latach 1993–2003	58
3.3. Metody nauczania polszczyzny w okresie od 2004 r. do dziś	62
3.3.1. Podejście komunikacyjne w nauczaniu polszczyzny jako języka obcego	62
3.3.2. Publikacje z zakresu metodyki nauczania JPJO	64
3.3.3. Najnowsze podręczniki do nauczania polszczyzny jako języka obcego	65
3.4. Standardy europejskie w nauczaniu polszczyzny jako języka obcego	70
4. Dydaktyka języka polskiego w świecie	79
4.1. Kto i w jakim celu uczy się języka polskiego w świecie?	80
4.1.1. Uczący się języka polskiego za granicą w szkołach podstawowych i średnich	81
4.1.2. Nauczanie polszczyzny jako języka obcego w szkołach wyższych wielu państw świata	86
4.1.3. Osiągnięcia polonistyki na Uniwersytecie Hankuk w Seulu	89
4.1.4. Motywacja uczących się języka polskiego w różnych krajach świata	91

4.2. Kto i dlaczego naucza języka polskiego w świecie?	95
4.2.1. Nauczyciele polszczyzny w szkołach polonijnych i polskich za granicą	95
4.2.2. Lektorzy języka polskiego zatrudniani w uczelniach zagranicznych	100
4.2.3. Kształcenie nauczycieli języka polskiego jako obcego i drugiego	102
4.3. Kształtowanie się teorii nauczania JPJO	108
4.4. Wielowymiarowość dydaktyki języka polskiego w świecie	113
5. Polityka językowa i promocja polszczyzny w świecie	115
5.1. Opracowania ogólne na temat polityki językowej	115
5.2. Polityka językowa na przełomie tysiącleci	118
5.3. Wejście Polski do Unii Europejskiej w polskiej polityce językowej	120
5.4. Koncepcja promocji języka polskiego w świecie według Adama Pawłowskiego	126
5.5. Zaslugi polonistów zagranicznych dla promocji języka i kultury polskiej w świecie	130
5.6. Władze państwowe czy instytucje akademickie – kto prowadzi w Polsce politykę językową?	135
5.7. Certyfikacja znajomości polszczyzny jako języka obcego i jej rozwój	138
5.7.1. Przebieg egzaminów certyfikatowych w 2013 roku	139
5.7.2. Przebieg egzaminów certyfikatowych w 2014 roku	141
5.8. Rola certyfikacji w promocji (nauczania) języka polskiego w świecie	143
5.9. Certyfikacja znajomości polszczyzny po roku 2015	145
6. Język polski jako drugi i jako język edukacji szkolnej	149
6.1. Nauczanie języka polskiego jako drugiego w Polsce	149
6.1.1. Rozwiązania systemowe i programowe	153
6.1.2. Koncepcje pedagogiczne i dydaktyczne	161
6.1.3. W stronę edukacji włączającej	165
6.2. Język polski jako język edukacji szkolnej	170
6.2.1. Język edukacji szkolnej jako odmiana języka specjalistycznego	171
6.2.2. Kompetencje kluczowe i zintegrowane nauczanie przedmiotowo- -językowe (CLIL)	174
7. Współczesne wyznaczniki kształcenia językowego w nauczaniu języka polskiego jako obcego i drugiego	180
7.1. Od behawioryzmu przez kognitywizm do konstruktywizmu. Współczesne teorie poznania i uczenia się	182
7.2. Pragmatyzm pedagogiczny	185
7.3. Edukacja międzykulturowa	186
7.4. Dydaktyka wielojęzyczności	189
7.5. Dydaktyka działaniowa	192
7.6. Koncepcje neuroedukacyjne	193
7.7. Refleksyjność i autonomia w procesie uczenia się	194

II Metodyka nauczania i uczenia się języka polskiego	
jako obcego i drugiego	199
8. Rozwijanie kompetencji językowych w języku polskim	201
8.1. Kompetencje lingwistyczne w Programach nauczania języka polskiego	
jako obcego. Poziomy A1–C2	201
8.2. Rozwijanie kompetencji fonologicznej	208
8.2.1. Miejsce wymowy w nauczaniu języków obcych	208
8.2.2. Polski system wokaliczny i konsonantyczny	209
8.2.3. Podejście kontrastywne w nauczaniu wymowy polskiej	211
8.2.4. Trudności wymowy polskiej i strategie ich unikania	
w ujęciu Gerda Hentschela	214
8.2.5. Inne miejsca trudne wymowy polskiej	217
8.2.6. Techniki nauczania wymowy polskiej	219
8.2.7. Podręczniki nauczania wymowy	220
8.3. Rozwijanie kompetencji ortograficznej	221
8.3.1. Alfabet polski	221
8.3.2. Zasady stosowane w ortografii polskiej	223
8.3.3. Miejsca trudne w ortografii polskiej	224
8.3.4. Ortografia a fleksja polska	225
8.3.5. Techniki kształtowania kompetencji ortograficznej	225
8.3.6. Podręczniki do nauczania pisowni polskiej	227
8.4. Rozwijanie kompetencji gramatycznej	228
8.4.1. Kompetencja gramatyczna w nauczaniu języków obcych na świecie	228
8.4.2. Kompetencja gramatyczna w nauczaniu JPJO	230
8.4.2.1. Prace nad programami gramatycznymi w nauczaniu polszczyzny	
jako języka obcego	231
8.4.2.2. Kompetencja gramatyczna w Programach nauczania języka	
polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2	233
8.4.3. Miejsce gramatyki w podejściu komunikacyjnym, stosowanym	
do nauczania polszczyzny jako języka obcego	237
8.4.4. Koncepcja trudnych miejsc polszczyzny według Anny Dąbrowskiej	
i Małgorzaty Pasieki	242
8.4.5. Techniki nauczania gramatyki	247
8.4.6. Pomoce dydaktyczne do nauczania gramatyki	249
8.5. Rozwijanie kompetencji leksykalnej i semantycznej	251
8.5.1. Uwagi ogólne	251
8.5.2. Badania słownictwa tematycznego w polszczyźnie	252
8.5.3. Koncepcja gron wyrazowych Anny Seretny	256
8.5.4. Techniki nauczania słownictwa i struktur leksykalnych	258
8.5.5. Najczęstsze błędy leksykalne popełniane przez uczących się JPJO	260
8.5.6. Podręczniki, zbiory ćwiczeń i słowniki dydaktyczne jako pomoce	
w rozwijaniu kompetencji leksykalnej	261

9. Rozwijanie działań językowych	264
9.1. Działania językowe	264
9.2. Podejmowanie działań receptywnych	269
9.2.1. Receptacja ustna (rozumienie ze słuchu i receptacja audiowizualna)	269
9.2.1.1. Neurolingwistyczne etapy procesu rozumienia ze słuchu	270
9.2.1.2. Teksty do słuchania	271
9.2.1.3. Efektywność słuchania	273
9.2.1.4. Model kształcenia rozumienia ze słuchu Gary'ego Bucka	275
9.2.1.5. Metodyka rozwijania receptacji ustnej	277
9.2.1.6. Postępowanie metodyczne przy rozwijaniu receptacji ustnej i audiowizualnej	282
9.2.2. Receptacja pisemna	283
9.2.2.1. Neurolingwistyczne etapy procesu czytania ze zrozumieniem	284
9.2.2.2. Style czytania i intencje czytelnicze	286
9.2.2.3. Metodyka pracy z tekstem na zajęciach językowych	288
9.2.2.4. Postępowanie metodyczne przy rozwijaniu receptacji pisemnej	291
9.3. Podejmowanie działań produktywnych i interakcyjnych	292
9.3.1. Produkcja i interakcja ustna	292
9.3.1.1. Proces mówienia z perspektywy psycholingwistycznej	293
9.3.1.2. Zakres wypowiedzi ustnych. Elementy konstytuujące wypowiedź ustną	293
9.3.1.3. Psychologiczne i kulturowe uwarunkowania produkcji i interakcji ustnej	296
9.3.1.4. Ćwiczenia przedkomunikacyjne przygotowujące do produkcji i interakcji ustnej	298
9.3.1.5. Metodyka rozwijania produkcji i interakcji ustnej	300
9.3.1.6. Postępowanie metodyczne przy rozwijaniu produkcji i interakcji ustnej	305
9.3.2. Produkcja i interakcja pisemna	306
9.3.2.1. Język pisany	306
9.3.2.2. Proces pisania z perspektywy neuro- i psycholingwistycznej	307
9.3.2.3. Pisanie tekstów użytkowych i kreatywnych	307
9.3.2.4. Pisanie zorientowane na proces i na produkt	308
9.3.2.5. Metodyka rozwijania produkcji i interakcji pisemnej	309
9.3.2.6. Postępowanie metodyczne przy rozwijaniu produkcji i interakcji pisemnej	313
9.4. Działania mediacyjne	314
9.4.1. Od mediacji językowej do mediacji pedagogicznej	314
9.4.2. Działania i strategie mediacyjne w CEFR-CV 2018	315
9.4.3. Działania mediacyjne a nauczanie języka polskiego jako odziedziczonego (języka pochodzenia)	317
9.4.4. Metodyka rozwijania mediacji ustnej i pisemnej	319
9.5. Przypadek szczególnie. Alfabetyzacja w kontekście wspierania czytania i pisania	322
9.5.1. Rodzaje analfabetyzmu i jego skutki społeczne	322
9.5.2. Alfabetyzacja na zajęciach języka obcego	323

10. Nauczanie kultury polskiej	327
10.1. Kwestie terminologiczne	328
10.2. Podejścia do nauczania kultury	329
10.3. Cel współczesnego nauczania kultury – rozwijanie kompetencji międzykulturowej	333
10.4. Kultura w opracowaniach glottodydaktyków polonistycznych	336
10.5. Metodyka nauczania międzykulturowego	347
10.6. Pomoce dydaktyczne do nauczania języka i kultury polskiej	348
11. Nauczanie języka polskiego jako obcego i drugiego wspierane technologiami informacyjno-komunikacyjnymi	353
11.1. Od koncepcji CALL do koncepcji MALL	353
11.2. CALL i MALL a nauczanie JPJO	355
11.3. Metodyczne aspekty wykorzystania CALL i MALL w nauczaniu polszczyzny ...	356
12. Organizacja oraz planowanie kursu i zajęć języka polskiego jako obcego i drugiego	360
12.1. Planowanie dydaktyczne na poziomie makro	362
12.2. Planowanie dydaktyczne na poziomie mikro	364
12.3. Jednostka uczenia się / nauczania w podejściu komunikacyjnym i działaniowym	367
12.4. Planowanie zajęć w codziennej praktyce nauczycielskiej i ich autoewaluacja	374
13. Metody testowania znajomości JPJO	379
13.1. Testowanie znajomości JPJO – zarys historyczny	380
13.2. Testy językowe i ich klasyfikacja	379
13.3. Kryteria poprawności testów językowych	383
13.4. Zbiory zadań do testowania znajomości JPJO	384
13.5. Stały monitoring rozwoju językowego uczących się. Ocenianie kształtujące	386
Zakończenie	389
Bibliografia	393
Aneksy	413
Didactics and methodology of teaching Polish as a foreign and second language. Summary (streszczenie w języku angielskim)	443
Дидактика та методика викладання польської мови як іноземної та другої мови. Резюме (streszczenie w języku ukraińskim)	447
Дидактика и методика преподавания польского языка как иностранного и второго языка. Резюме (streszczenie w języku rosyjskim)	451